

Gör Det Själv

SVÅRIGHETSGRAD:

Arbetet är relativt lätt, men du måste lägga tid och energi på att vibrera betongen noga så att det inte bildas luftbubblor i den.

TIDSÅTGÅNG:

Räkna med 6–8 timmar fördelade på flera dagar på grund av torktider.

PRISBILD:

Bänken kostar under 1000 kr.

Betongbänken poleras med bivax för att få en smutsavvisande yta.

Rå betongbänk

Utemöbler behöver inte vara av trä. Varför inte i stället snickra en gjutform och fylla den med fiberbetong och gjuta en rå och tuff bänk? Blandar du i lite polystyren blir bänken inte så tung. Se här hur du gör.

Det är något rått och tufft över betong, och det är kanske därför som betong blivit populärt både i köket och i trädgården.

Här frestar vi dig med en spännande utmaning: gjut en bänk. Det är absolut inte så svårt som det låter och det tar inte mer tid än en arbetsdag, dock fördelad på flera dagar för betongen ska ju

torka. Betong har en stor nackdel – den är tung. Därför bör du använda fiberarmerad betong i stället för järnarmerad när du gör möbler. Då behöver betongen inte vara så tjock och du måste inte lägga kraftig armering – endast på de mest belastade punkterna.

Men även om du minskar tjockleken så väger betongen mycket. Vill du

minska vikten måste du också minska betongmassan. Det kan du göra genom att lägga polystyren i gjutformen så att det uppstår ihåliga delar, t.ex. i benen. Då blir det lättare att flytta bänken och ändå har den sitt massiva utseende och tillräcklig styrka. Polystyrenen ska inte vara kvar i betongen utan tas bort när betongen har härdat.

Gör en gjutform

Börja med att snickra en gjutform till din bänk. Här använder vi riktig gjutplywood, som ger en fullständigt slät yta på betongen när formen tagits bort. Det går bra att även använda mdf-skiva eller vanlig plywood, men då blir det fina spår i ytan (fast de kan ju slipas bort).

Bestäm hur din bänk ska se ut, gör en ritning och markera måtten på gjutplywooden och såga ut delarna. Du kan ev. använda ritningen på nästa uppslag som inspiration och anpassa den efter dina önskemål. Formen och därmed bänken blir kantig, men det kan inte hjälpas när du gör formen i trä.

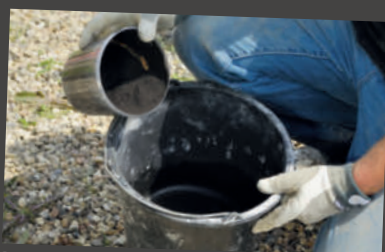
Du ska också skära till bitar av polystyren och lägga i formen.

2 Polystyrenbitarna (G) fästs med dubbelhäftande tejp på den invändiga sidan av det som ska bli ben (E). Var noga med att placera biten rätt för den dubbelhäftande tejen hugger direkt.

Olika ytor

Ytan på betongen kan varieras på flera sätt. Du kan t.ex. utnyttja materialet i gjutformen för att skapa en spännande yta. Om du använder plywood bildas det små spår i den färdiga ytan. En efterbehandling med slipning kan också skapa en speciell yta. Här använder vi gjutplywood för att få en så slät yta som möjligt.

Betongens utseende kan förändras med färg. Här blandar vi i svart färgpulver för att få en mörk betong.

1 Rita upp delarna på din plywoodskiva och såga ut dem.

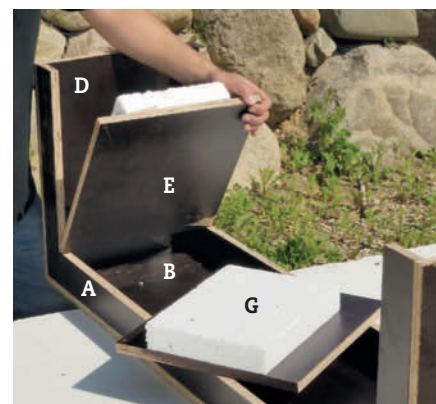
Det går bra med vanlig cirkelsåg. Vid hörn kan du såga sista biten med fogsvans. Såga också till polystyrenen, som ska användas i gjutformen. Det görs med fogsvans.

3 Här har samtliga delar till formen gjorts klara för montering. Vi ska senare sätta en bit polystyren också under sitsen, men det väntar vi med tills formen nästan är klar.

4 Formen sätts ihop. Toppskivan (B) monteras först på de två sidorna (A). Kolla att bredden vid kortändarna är lika med den på mitten. Montera benen (D) på utsidan. Använd skruvtving för att hålla fast de två lodräta bitarna.

5 Montera nu den invändiga sidan (E) av benen – alltså de med polystyrenbitarna. Formen skruvas ihop. Vi har använt 35 mm skruvar. Den sista invändiga biten (C) mellan benen skruvas fast först när betongen har hållits i formen.

Så här gör du formen

Gjutformen sätts ihop av delar som du sågat ut ur gjutplywood. Formen fodras med polystyren för att minska bänkens vikt. När betongen har hällts i formen ska den fördelas noga överallt och vibreras för att få bort luftbubblor.

DETTA HAR ANVÄNTS

Material

- 18 mm gjutplywood, 125 x 250 cm
- Torrbetong 0-4 (0-8 mm), 3 säckar à 25 kg
- Polystyren
- Skruvar, 35 mm
- 10 mm armeringsjärn, 2 bitar à 120 cm
- Sika Crackstop, cirka 100 gram
- Färgpulver och bivax

Specialverktyg

- Betongblandare
- Slagbormaskin

Måtten på denna gjutform är bara ett förslag. Du kan lätt ändra måtten som det passar dig, men bänken kan ju inte bli hur lång som helst utan att armeras kraftigt och göras grövre. Med två armeringsjärn och 7 cm sits kan bänken bli upp till 200 cm lång.

Blanda betongen

När formen är klar för gjutning blandar du betongen. Den betong du använder ska ha en styrka på minst 30 MPa. Det framgår av förpackningen om du köper torrbetong. Det har vi valt att använda för att det är enklare och nästan lika billigt. Det enda man ska göra är att tillsätta vatten. Visst kan du blanda betongen av cement, sand och singel men det är lättare med torrbetong, för då slipper man tänka på blandningsförhållandet.

Vi tillsätter också konstfiber till blandningen. Den är nödvändig för att ge betongen den styrka som behövs i en bänk. Det går åt cirka 100 gram per 100 kg betong. Vi tillsätter också 750 gram färgpulver för att få en mörk betong.

1 Betongen blandas av 0-4 eller 0-8 mm torrbetong. Tillsätt cirka 1 liter vatten mindre än vad som anges på förpackningen, om du också ska blanda i färgpulver som normalt ska lösas upp i vatten. Använd blandare och blanda noga.

Vi löste upp färgpulvret i en liter vatten och hällde ner i betongen.

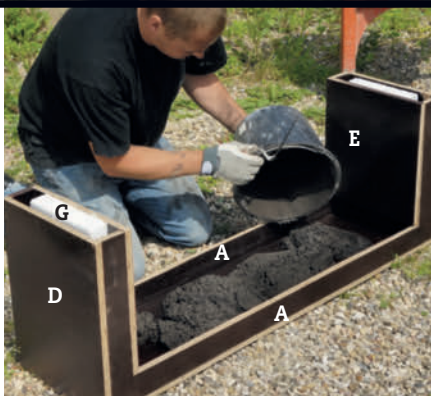
2 Vill du ha mörk betong, blandar du färgpulver och vatten och häller i betongen. Till sist tillsätts fiber, som ska ge styrka åt betongen och eliminera små sprickor. Den rörs i sist och endast lite i sänder. Blanda i ytterligare 3 minuter.

Dags att gjuta

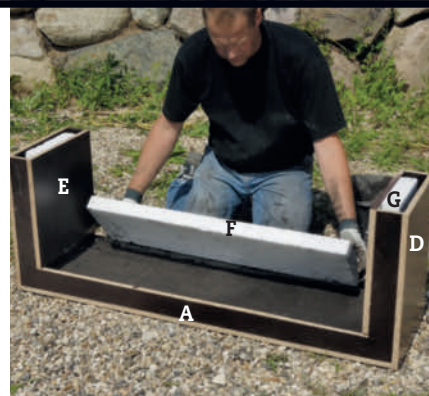
Nu ska du hälla betong i gjutformen. Börja med mittenbiten. Kom ihåg att du ska ha plats för en polystyrenskiva, så du ska inte fylla upp till kanten. Vid sidan av polystyrenskivan ska du också lägga två armeringsjärn. När skivorna och järnen är på plats fyller du upp till kanten. Benen fylls sist.

Försök att pressa ihop betongen så mycket som möjligt medan du fyller formen, för då blir betongen kompakt och utan luftbubblor. När du har förslutit formen ska du skaka den ordentligt för att få ut betongen i alla hörn.

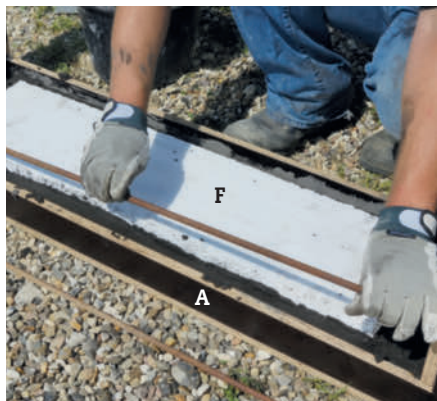
När betongen har blandats har du 30–45 minuter på dig att hälla den i formen och bearbeta den.

1 Häll betong i formen. Se till att formen är alldeles ren innan du häller i betongen. Fördela sedan massan i ett jämntjockt lager på cirka 2,5 cm.

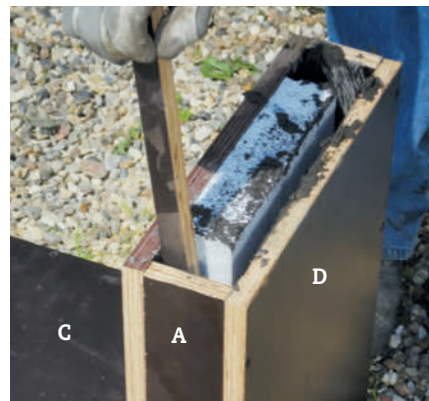
2 Lägg polystyrenskivan (F) mitt i formen. Pressa ner den tills ovansidan är i nivå med kanterna på formen.

3 Lägg ett armeringsjärn på varje sida om polystyrenskivan. Fyll sedan på mera betong runt skivan tills betongen är i nivå med kanten på formen. Pressa ihop betongen så mycket som möjligt medan du fyller på.

4 Formen försluts och därefter kan den mittersta skivan (C) på insidan mellan benen skruvas fast på formen.

5 Benen ska fyllas med betong. Pressa ner den så gott du kan. Använd en list eller rundav för att röra i betongen och pressa den neråt.

TIPS

Så här blandar du betong.

Det är en fördel att först hälla i cirka 3/4 av torrbetongen och därefter vatten, färg och fiber. Till sist blandar du i resten av torrbetongen. Då minskas risken för att allt fastnar i blandaren.

MATERIAL

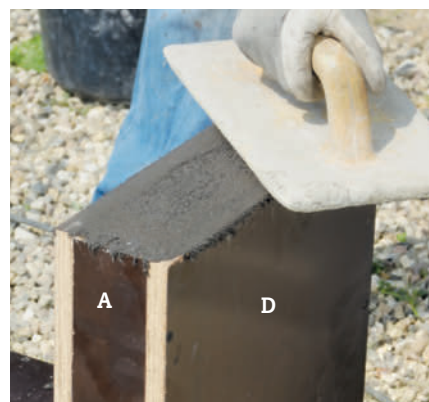

Fiber gör stor nytta. När du gjuter en bänk är det viktigt att du armerar med fiber. Då blir betongen både smidig och stark. Det kan vara svårt att få tag på fiber, men den kan beställas på varje byggmarknad.

Var noga med att vibrera hela formen så att betongen sätter sig.

6 Vibrera formen när du har fyllt den med betong. Använd en stark slagbormaskin, borrhammare, planslip eller vanlig hammare. Fortsätt tills betongen inte längre sätter sig. Här står borrhammaren på en list för att inte skada formen.

7 Till sist putsas öppningen i benen. Men innan dess har du antagligen fått fylla på mera betong i benen och vibrerat en stund till. Lyft också locket under sitsen för att se om du behöver fylla på mer betong.

Den sista finishen

Betongen ska få tid att härda i formen en vecka innan du delar formen. När du tagit bort plywooden, skrapar du också bort polystyrenen. När du har fått bort så mycket som möjligt kan du bränna ytan på bänken med blåslampa för att bli av med de sista resterna av polystyrenen och utstickande fiber (som annars kan stickas lite). Till sist slipas bänken med grovt slippapper innan den ytbehandlas med bivax, som ger en snygg yta som dessutom är smutsavvisande.

Betongen är inte genomhärdat när bänken tas ut, men efter cirka 4 dagar har den cirka 80 procent av full styrka och det räcker för att du ska kunna använda bänken efter ytbehandlingen.

1 Lossa skruvarna och dela formen.
Men det ska du göra först efter en vecka, gärna cirka 10 dagar.

2 Skrapa bort polystyrenen från betongen. Du får bort det mesta med ett kasserat stämjärn.

3 De sista resterna bränns väck med blåslampa. Den bränner bort polystyrenen och även den fiber som ev. sticker ut ur betongen, och som du kan sticka dig på. Bränn därför hela bänken.

4 Slipa alla kanter och ojämnheter med grovt slippapper så att kanterna fasas en aning och små klickar eller "knoppar" av betong försvinner.

5 Avsluta med en ytbehandling med bivax. Då impregneras ytan och blir mycket smutsavvisande. Lägg på ett tunt skikt och polera in det. När bivaxet är torrt polerar du ytan med torra trasor.

Så här underhåller du din betongbänk

För att få en behaglig och lättskött yta är det förnuftigt att polera bänken en eller ett par gånger per år med bivax. Det ger en snygg och smutsavvisande yta. Starx efter poleringen ser bänken mycket mörk ut men den blir ljusare efter ett par dagar.

Vår bänk har gjutits av betong som färgats med svart färgpulver. Att den ser ljus ut på bilden beror på att betongen faller ut kalk. Denna kalkfällning slutar så småningom och då blir bänken mörkare.

Bänken ser tung ut men kan lätt flyttas tack vare polystyrenen.

